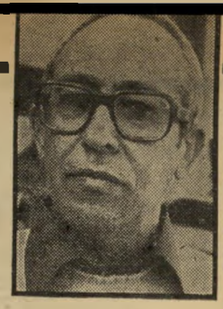

יעקב שרת / איש ממאדים
תעלת הבחירות

אצה־רצה ממשלת יש־לי והחליטה: עבודות החפירה של „תעלת הימים" יחלו תוך חודשיים!

אומנם, עדיין לא הוכחה סופית עדיפות התוואי הדרומי של התעלה, ועדיין לא מובטח הכסף הדרוש להגשמת המיפעל, ועדיין לא סולקה כליל מועקת הצורך לבוא בדברים עם ירדן כבעלת מחצית ים־המלח, לפחות, אך מהם שיקולים פעוטים שכאלה נוכח הסיכוי המרנין, שמודעי או אפילו בגין בכבודו ובעצמו יגזרו סרט כלשהו מול מצלמות הטלוויזיה — בעוד מועד לבחירות!

הממשלה החליטה ברוב תבונה, כי אתר־היניקה של התעלה יוקם, לא פחות ולא יותר, בחבל־עזה. כמובן, קביעה זו לא באה לסבך את עם ישראל בצרות צרורות, אלא לקשור את החבל הפרובלמטי הזה לנצח עם מדינת־ישראל. תאמרו: הכבד סופח חבל־עזה למדינת־ישראל! היכיר בכך העולם, התרשה זאת ארצות־הברית, המממנת ומזיינת אותנו, זו ש־בזכות אישוריה והבטחותיה מבשר לנו סגן שר אי־שהביטחון מרדכי מוח־ציפורי, כי עוד־מעט־קט יחול מהפך מהפכני ביצוא הביטחוני שלנו, ואו־טו תיפתח כל בעייתנו הכלכלית חרף יובש באר „געש" — והדעת נותנת, שהכרה ואישור אלה דרו־שים יידרשו, בין היתר, כדי לאפשר נטילת מלוות להגשמת המיפעל האדיר, המשנה סדרי־בראשית, לרבות מלוות ואפילו תרומות על חשבון מס־הכנסה של הדוד סם מידי יהודים אמריקאיים — היתואר, שארצות־הברית תשלול רתימת חבל־עזה לתעלת הימים, ואילו יהודיה ימחו פי ממשלתם, וייעשו שותפים לדבר־עבירה בין־לאומי חד־צדדי?

ובכן, נמצאה עצה חלמאית משופרא דשופרא: התעלה, אומנם, תתחיל בחבל־עזה, אלא שבתחומו היא תוסתר מעין כל בציעור תת־קרקעי!

ובכלל, ליתר ביטחון — בניגוד לדעת השר אריאל שרון, היודע בדיוק מה הוא רוצה: תעלה־שמטעלה, העיקר לטרפד את הסכם השלום הישראלי־מצרי בהקדם האפשרי — ממשל־תנו הנבונה החליטה להתחיל את עבודות התעלה בצד הבטוח, ליד מצדה, אז מה כל הרעש? בהגיע החופרים אל גבול חבל־עזה, או קצת לפני כן, תמיד יהיה אפשר להבריג לציעור זווית של 45 מעלות, ולכופף את התעלה צפונה, לאיזור זיקים.

הירדנים אולי לא נחמדים, אבל מה לעשות, הם שם! הם בעלי מחצית ים־המלח אפילו כהואדאתנו (ולדידם, בעלי שלושה־רבעים של הים הזה). היתואר, כי בעלת המחצית האחת תעשה ברמת פני הים כבתוך שלה, ללא הסכם? היתואר, כי התעלה, תחת להיות תעלת שלום ופריחה כלכלית הדדית, תהיה לתעלת מריבה או אפילו תעלת מילחמה? היתואר, שהירדנים ישבו בשקט? אגב, אם לא איכפת לכם, גם לירדנים יש ים שגובהו מעל פני ים־המלח מגיע לכ־400 מטר. כן, ים סוף! כסף לא חסר להם ולא יחסר להם, והם, שפיתחו בעקבה נמל גדול משלנו באילת, שהקדימו אותנו בהרבה בהנחת מסילת־ברזל עד אותו נמל, יוכלו — אם רק ירצו — להקדים אותנו גם בחפירת תעלה מים־סוף לים־המלח — ובמידה־כנגד־מידה יעשו זאת ללא הסכמה מראש של הישרא־לים. מה תהא זכותנו לקבול? לפני מי נשטח תעצומותינו — לפני בית־הדין הבין־לאומי בהאג, או שמא נפנה לעצרת או"ם, או מה? ואם, בשל סיבות ונסיבות כלשהן, לא נצא למילחמה על ירדן בגלל תעלתה־היא, כי אז הדעת נותנת, שבמצב הטוב ביותר התעלה ש ל ה ם תקטין בחצי את ספיקת התעלה שלנו!

הסכם מראש עם ירדן? מה פתאום? הרי הסכם שכזה מחייב מדינאות של שלום, של שיתוף־פעולה, של חזון שקט ושלווה — ללא סיפוח וללא קיפוח וללא התנחלויות של רעות־רוח.

שמש במיגדל שלום

בחלומי־הזייתי־מצוקתי, והנה אני כמו כלוא במין גיטו של יהודים חופשיים, וסיעות סיעות של יהודים דתיים פוק־דות את איזורי מגורי המיוחד, כדי להציץ בי ובקומץ חברי, כדי לראות במו עיניהם כיצד נראה יהודי ללא כיפה, ללא זקן ופיאות, ללא ארבע כנפות וקפוטה שחורה משחור, כיצד נראית יהודיה ללא שביס וקפלטה, זרועותיה חשופות, רגליה לא גרובות.

בקיצור, מין מאה־שערים במהופך.

סבי איש ביל"ו, שמרד באביו ועלה לארץ־ישראל בבחרותו, הבטיח לאביו, שלא היה — כבר הוא! — אדוק ביותר, כי ימלא אחר שתיים מבקשותיו: לא ללגל זקנו ולא לאכול בשר חזיר. כל מה שנשאר מזה לאבי היה שפם. בי לא דבק אפילו שמץ חותם „דתי" זה. אבל עד שאני תוהה היכן יעמדו צאצאי במישור אני־אלוהים זה, אני שומע כי קפץ רוגזו של עלם־חמודות מהלך ארבעה בתים מביתי־מבצרי על המדינה תצוינית החילונית, והריהו מגדל זקן ולובש ציצית ומדקדק בקלה כבחמורה לתדהמת כל מכריו ולמגינת לב הוריו, אשר עימהם לא ישב אל סדר של פסח בשל חשש להיכשל ולו בפירור לא־כשר אחד, חס וחלילה! וחזקה על אותו עלם רווי־אושר שיצאה נפשו להמית עצמו באוהלה של תורה, שלפני זמן־מה התפלל בכוונה גדולה את תפילת החמה, שכל המחמיץ אותה אחת דינו להמתין עשרים ושמונה שנה עד להזדמנות חבאה להעלותה על דל שפתיו הקדושות.

לא אכחד, כי לא אדע מה מדהים ממה — העובדה שעלם־חמודות בן־חילונים־בני־חילונים, שהוריו נלחמו בגופם על הקמת מדינת־ישראל נאורה, נעשה מורד־אור פשוטו כמש־מעו, תולה כל צרות עם ישראל באי־קיום מצוות התורה, ומדינת־ישראל בעיניו אינה אלא כקליפת שום — או העובדה שבבוקר אביבי אחד משכימים רבבות בני־אדם ומתפללים אל השמש, ולא זו בילבד, אלא כדי שתפילתם תישמע ותשפיע את השפעתה המכוונת, הם מחפשים אחר המקום הגבוה ביותר בסביבתם, כלומר המקום הקרוב ביותר אל השמש, כגון גגו של מיגדל שלום בתל־אביב!

אכן, בדבר אחד לא יוכל לכפור אפילו אגנוסטי שכמוני: למחרת יום „ברכת החמה" מפי רבבות יהודים, ובתוכם נשיא ישראל שהצטרף לסגל־חבורה — השמש זרחה!

כך, כשם שלעולם לא יוכל איש לדעת מה פרצוף היה לעמנו אילמלא הלך בגולה — היינו יושבים פה בטח על אדמתנו כעם כוהנים וגוי קדוש, ומעלים קורבנות של יונים צלויות ועגלי מרבק וסאת סולת ליחווה בהיכל שבהר המוריה, או כעם פראי־אדם המעבירים את בניהם באש, קורבן לאל המתחרה הקרוי מולך בגיא בן־הינום — או, מה שמתקבל על הדעת יותר, שניהם גם יחד — כך גם לא יוכל איש לדעת לעולם מה היה קורה לעולמנו, מרכז היקום, אילמלא נמצאו בתוכנו כך וכך רבבות אדם הכורעים ומשתחווים לאל השמש חנורא. הלב מתחלחל והמוח מחשב להתחייב למחשבה, כי אילו הוחמצה אותה ברכת חמה, אל השמש היה נעלב — ומפסיק להסתובב כמינהגו סביב כדור הארץ!

אגב, זו הזדמנות לתת כבוד לאל הזוטר, הלא הוא הירח היקר החולך, הממשיך להקיף את ארצנו ולסמן לנו את חודשינו בנאמנות אך ורק חודות לתפילתם של מאות אלפי מאמיניו היהודים מדי מולד במולד. ושוב, מה היה אילו...? תארו לעצמכם, עולם בלי ירח — והלא מיטב חגינו, לרבות הפסח שאין יפה ואהוב ממנו, נחוגים בהגיע הלבנה למלוא כוחה הברוכה — והאלילית.

אשר על כן, כאשר יש לך עסק עם אלוהים, כלומר לא עם אל אחד ושמו אחד, אלא עם אלים רבים, כפי שמעיד שמו, וביניהם יהווה והשמש והלבנה, לעולם אינך יודע מניין תבוא המכה — מכת אלוהים נוסח עשר מכות מצריים, מכת שמש או מכת סהר־סהרורים — ואינך יכול להוציא מכלל חשבון את האפשרות הסבירה, שעובדי גרמי השמים למיניהם יתרבו וילכו ביניינו אם בדרך ההשפעה הרוחנית ואם בדרך השפיעה הוולדנית (שקורין „דמוגרפי" בשפת עם לועז, טפו, ימח שמם, והטוב שבגויים הרוג), עד שמאה־שערים ומדינת־ישראל יתחלפו בכל מכל כל, עד ששם המדינה היהודית יהיה מאה־שערים, ומדינת־ישראל יהיה שם גיטו (במצדה? על הר הכרמל?) של מיעוט חילוני־תמהוני, משונה ובזוי, מין שמורת־טבע אנושית ששרידה איכשהו מימי תיקוות גדולות ב־1948, ועכשיו תפקידה לשמש אתר לתיירים סקרניים.

וכאן אני מגיע לתזיית הבלהות ש ל י. בהזייתי, והנה אני בורח באישון לילה־לילה־ליל־אלילים־ללא־כוכב־ללא־אורות מן הגיטו הזה, והופך ליהודי חילוני נודד, נע ונד על פני יבשות וימים, ממתין למחזור הגדול של תיקוות החרות האנושית, המתחדש רק פעם באלף שנים. וכל המחמיץ אותו אחת דינו: לחכות הרבה הרבה שנות שמש וירח, עד 2948.

גם בארזים נפלה קטיושה

עד עצם היום הזה לא קראתי בשום מקום הסבר נחיר ומשכנע למתחולל בלבנון, כמטחווי קטיושה מגבולנו.

קראתי שהסורים רוצים לכבוש את הלבנון.

קראתי שחנוצרים התחילו.

קראתי שיד הרוסים בוחשת בקדרה.

קראתי שחדאד מתנהג כגנרל סיני.

קראתי שיאנוש מתפרץ לחציל, לשעוט, להלום.

קראתי שלישראל אסור לעמוד מנגד, כי בנפשנו חוא.

קראתי שישראל צריכה להזחיר את הסורים: זוזו או תמותו!

קראתי שישראל פשוט צריכה לשבת בשקט, לא להיות סדרן בינלאומי ושוטר מקוף איזורי, ואם דרוש לה ריפוי בעיסוק — שתבנה דירות לזוגות צעירים.

קראתי שארצות־הברית אמרה לסורים: או ש, או שחישרא־לים יזוזו.

קראתי שארצות־הברית אמרה לישראל: נומי נומי! רגן רוצה לישון ולא להשתגע.

קראתי שהסורים אמרו שהרוסים יבואו, אם רק...

כן, את כל זה קראתי, ועוד ועוד. ובדרכי שמעתי קולות נשים לבבוניות, שזעקו הרף! כוס היגונים, לאט!

אבל מהי האמת? האמת האמיתית? האמת לאמיתה?

יכול להיות, שללבנון כבר אין סיכוי, שהיא תתפורר. לפע־מים יש רושם, שמכל עבר כבר אורבות לה תוכניות סיפוח. שלום לך, לבנון, ולא להתראות. כבר מתחילה לא היתה לך תיקווה. מרצע שהבריטים גירשו את הצרפתים, ואולי עוד לפני זה, מימי צורים וצידונים שעשו הרע בעיני נביאי ישראל.

הפסקת אש? שם זמני. עוד יישמעו יריות בחוצות ביירות, עוד תהיה יד נוצרי בנוצרי, מוסלמי בנוצרי, פלסטיני בשיעי, סורי במוסלמי בנוצרי בשיעי בפלסטיני.

וגם ישראלי זכור לטוב.

מעניין, איזה שלום ייצא מזה.

„פוצצתי פארונקל!"

(המשך מעמוד 51)

והטלפון מצלצל ומישהו מבקש את יקי יושע. אמרתי מדבר, ואז הקול אומר „שלום, זה אורסון ולס, מה שלומך," אמר־תי טוב מאוד. אמר בוא ניפגש בצהריים, נדבר.

קבע איתי פגישה במיסעדת מה מזון. הגרי אמר לי תביא הרבה כסף, האיש אוכל הרבה, ושיהיה לך ברור — אתה תשלם. נכנסתי. איך שאני נכנס עשה לי שלום בלי חינטרושים ופארנויות של כל כל השחקנים שעושים עצמם עסו־קים רק בשביל הפוזה, למרות שהם יוש־בים חודשים ומחכים לאיזה תפקידון. אמר לי התסריט על הכיפאק ואני מאוד רו־צה לעשות את הסרט.

● **החתמת אותו על חוזה?**

גם בזה הוא אישיות יוצאת־דופן. כל שחקן אחר רוצה חוזה חתום ואילו הוא, זה מה שמפחיד אותו — כבלים. אני מבין

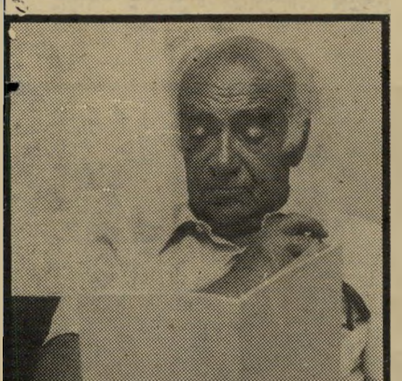

שימעון פינקל בתפקיד האב השכול
האמת במערומיה

אותו. גם עם שמוליק קראוס לא חתמתי על חוזה וזה אולי עזר ליחסים ביניינו, שהיו מבוססים על אמון. אמרו לי שאם לא אחתום, אין סרט.

האיש סיפר לי שהוא כותב תסריט ורוצה לביים בעצמו. הגרי יגלום צילצל לאורסון ולמחרת קיבלתי ממנו מיכתב שבו הוא אומר בערך כך, זהו תפקיד חיים. במשך כל הקאריירה הארוכה שלי כשחקן לא הוצע לי תפקיד שיש בו אתגר כה רב, ואני בטוח שלעולם לא אתקל בתפקיד דומה. חזרתי עם המיכ־תם לקנדה ואמרתי בואו נחכה לאור־סון. אמרו לא, אנחנו עושים את הסרט עם אלי ואלאך והחתמנו אותו על חוזה. אמרתי מה זה חותמים, בלי שאפגוש ב־איש. ומה אם אנחנו לא מסתדרים? נסעתי לניו־יורק לפגוש את אלי ואלאך ובלי לפגוע בכבודו הבנתי שאם אני לא חוזר מייד הביתה, אני הולך לאיבוד.

■ ■ ■

● **וככה ויתרת על חזרמנות לעשות סרט בינלאומי עם כוכב בינלאומי כמו אלי ואלאך?**

ויתרתי על המימון הקנדי ועל אלי ואלאך, לא ויתרתי על הסרט ולא מכרתי את עצמי בשביל כסף.

● **ומה יהיה?**

יהיה טוב. אני אעשה את הסרט בקומ־בינציה אחרת.

● **אתה איש של עקרונות?**

זה נשמע קיטש. תראי, אני לא מוכרח לעשות סרטים. לא חלמתי בגיל שמונה על פנס־קסם.

● **אומרים שתמכור את אמא שלך בשביל לעשות סרט.**

כבר עשיתי שלושה סרטים ולא מאמין שאפשר לעשות סרט, עם המחיר שאקבל בשביל אמא שלי — מקסימום סרט קצר.